

Virheistä kannattaa oppia

Kaikki tekevät virheitä, mutta harvat toistavat ammatissaan samaa virhettä. Näin toteaa Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen entinen ylivohtaja Paula Kokkonen esipuheessaan kesällä ilmestyneessä julkaisussa, jossa kerrataan TEO:n ja lääninhallitusten tekemistä kantelu- ja valvontaratkaisuisista vuosilta 2002 ja 2003. Näistä virheistä voimme kaikki oppia.

Kirjassa on lyhennelmät 465 kantelu- ja valvontatapauksesta, jotka on listattu vakavuuden mukaan lievimmästä alkaen. Viranomaiset ovat ilmaisseet käsityksensä, kehottaneet, kiinnittäneet huomiota, huomauttaneet tai antaneet kirjallisen varoituksen. Äärimmäiset keinot ovat ammatinharjoittamisoikeuden rajoittaminen tai poistaminen. Hammashoito on näissä kaikissa edustettuna siinä kuin muutkin lääketieteen alat. Tapauksista 23 eli 5 % liittyi hammashoitoon — kaksi tapauksista koski hammas-tekniikkoja, muut hammaslääkäreitä.

Valvontatapaukset liittyvät erilaisiin hammashoidon tilanteisiin niin julkisella kuin yksityisellä puolella. Yhteisenä elementtinä lähes kaikissa on se, että viranomaiset ovat kiinnittäneet huomiota potilaan huolellisen tutkimisen, diagnoosin, hoitosuunnitelman ja tarkkojen sairauskertomustietojen merkitykseen. Lainaan tähän kahta päätöstä, joissa kummassakin näin on.

— Potilaan hammashuollon perushoidon paperikortista puuttuivat neljän vuoden ajalta kokonaan merkinnät potilaan ehkäisevän hoidon osa-alueiden toteutumisesta, ja myös pehmytosien tutkimustulokset oli täytetty korttiin kirjavasti. Lääninhallitus totesi, että jos mainitut merkinnät puuttuvat, jää epäselväksi, onko pehmytosia ja limakalvoja tutkittu. Lääninhallitus kehotti ylihammaslääkärinä kiinnittämään alaisensa hoitohenkilökunnan huomiota edellä kerrottujen potilasasiakirjamerkintöjen tekemisen tärkeyteen.

— Potilas oli ollut yksityishammaslääkärin hoidossa yli 20 vuoden ajan ja hänellä oli ollut runsaasti paikattu hampaisto jo sitä ennen. Lääninhallitus katsoi, että hammaslääkäri oli tehnyt potilaalle erityisesti hammashoidon viimeisinä aikoina puutteelliset tutkimukset ja hammaslääketieteelliset taudinmääritykset. Hammaslääkäri ei ollut tehnyt diagnoosia eikä kokonaishoitosuunnitelmaa. Potilaan suun tutkimukseen kuuluvista osioista, kuten pehmytkudosten tutkimuksesta ja suun terveydenhoidon osatekijöiden selvittelyistä, ei ollut merkintöjä. Ehkäisevän hoidon merkinnät puuttuivat potilasasiakirjoista. Vaikka potilaalla oli CPI-

indeksin mukaan ientulehdusta, hammaslääkäri ei ollut kirjannut potilasasiakirjoihin parantavia toimenpiteitä, eikä potilaskortissa ollut myöskään merkintöjä ientulehduksen paranemisesta. Röntgenkuvien diagnosointi ja diagnoosien kirjaus potilasasiakirjoihin oli jäänyt tekemättä. Hammaslääkäri ollut ottanut juurihoidon yhteydessä nykyaikaisen hammashoidon edellyttämiä neula- ja täytekuvia ja merkinnät potilaskortissa olivat epäselviä.... Lääninhallitus kiinnitti hammaslääkärin huomiota hänen vastaisen toimintansa varalle potilasasiakirjojen laatimisesta.

Paula Kokkonen nostaa esipuheessaan esille myös potilaslain. “Lakia ei välttämättä tarvitse opiskella ulkoa, kunhan sisäistää muutaman pääsäännön; potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan, potilaalla on tiedonsaantioikeus, potilaalla on oikeus kieltäytyä hoidosta ja että potilasasiakirjoihin on merkittävä tiedot, joilla turvataan potilaan hyvän hoidon järjestäminen, suunnittelu, toteuttaminen ja seuranta.” Hammaslääkärilehdessä tullaan jatkossa julkaisemaan eräitä tuossa kirjassa julkaistuja valvontatapauksien lyhennelmiä.

Potilaalla on Suomessa useita oikeusturvakeinoja hoitovahinkojen selvittelyyn. Edellä kerrottujen kantelujen lisäksi potilas voi yksityisestä hammashoidosta valittaa Kuluttajavalituslautakuntaan. Se antaa ratkaisusuosituksia, joita on syytä noudattaa. Muussa tapauksessa yrittäjä pääsee julkiselle mustalle listalle, jonka yhdestä tapauksesta kerrotaan tämän lehden sivulla 1035.

Tärkeimpään rooliin terveydenhoidon alalla on kuitenkin noussut potilasvakuutusjärjestelmä. Siinä ei etsitä tai rankaista syyllisiä, vaan asiaa katsotaan potilaan näkökulmasta ja selvitetään hänen oikeuttaan saada potilasvahinkolain mukainen korvaus. Yksityisen hammashoidon kannalta kehitys on johtanut potilasvakuutusmaksun vuosittaiseen nousuun. Hammaslääkäriliitto edustaa asiassa maksajaa ja sen hallitus onkin pohtinut eri keinoja vaikuttaa maksuun. Se on muun muassa pyytänyt ulkopuoliselta vakuutusmatemaatikolta selvityksen vakuutusmaksun määräytymisen oikeellisuudesta. Selvitys ei antanut siltä osin aihetta huoleen. Asian käsittely kuitenkin jatkuu joulukuun alussa kokoontuvassa valtuustossa.

MATTI PÖYRY